

ZAGROŻENIA ORAZ REKOMENDACJE I WNIOSKI

ID 205

Ruda Śląska – 10c

Tabela zagrożeń dla krajobrazu priorytetowego

Kodowanie i opisy zagrożeń oraz skala ich oceny zgodnie z wymogami Załącznika 6 do rozporządzenia ws. sporządzania audytów krajobrazowych (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 537)

Przedmiot zagrożenia	Kod zagrożenia i rodzaj (charakter) działań i zjawisk stwarzających zagrożenia	Źródło zagrożeń	Zagrożenie wewnętrzne (W) lub zewnętrzne (Z)	Skala zagrożenia (pkt.)
A. Zagrożenia dziedzictwa przyrodniczego A.1. Dziedzictwo geologiczne i rzeźba terenu	A.1.1. Eksploatacja węgla kamiennego na zawał, osiadanie gruntów	II.1. Energetyka II.1.1. Górnictwo	Z	7
A. Zagrożenia dziedzictwa przyrodniczego A.1. Dziedzictwo geologiczne i rzeźba terenu	A.1.12. Niewłaściwa rekultywacja lub adaptacja wyrobisk i składowisk	I. Gospodarka przestrzenna	W	9
A. Zagrożenia dziedzictwa przyrodniczego A.2. Ekosystemy i ich zespoły	A.2.5. Wprowadzanie różnych form zabudowy i infrastruktury technicznej	I. Gospodarka przestrzenna II. Branżowe	W	9
A. Zagrożenia dziedzictwa przyrodniczego A.3. Struktura ekologiczna krajobrazu	A.3.5. Zmniejszenie się różnorodności biologicznej	I. Gospodarka przestrzenna II. Branżowe	W	8
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.1. Osadnictwo	B.1.1. Zaburzanie struktury miejskich i wiejskich zabytkowych układów przestrzennych przez nowe inwestycje	I. Gospodarka przestrzenna I.5. Planowanie przestrzenne	W	11
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.1. Osadnictwo	B.1.2. Degradująca styl krajobrazu adaptacja lub modernizacja układów osadniczych wiejskich i miejskich, w tym osiedli	I. Gospodarka przestrzenna	W	12

	robotniczych (tzw. osiedli patronackich)	I.5.1. Brak planowania krajobrazu		
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.1. Osadnictwo	B.1.2. Degradująca styl krajobrazu adaptacja lub modernizacja układów osadniczych wiejskich i miejskich, w tym osiedli robotniczych (tzw. osiedli patronackich)	VI. Społeczno-kulturowe VI.4. Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	W	10
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.2. Architektura	B.2.1. Brak należytej ochrony i konserwacji zabytkowych obiektów i zespołów architektonicznych	VI. Społeczno-kulturowe VI.4. Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	W	12
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.2. Architektura	B.2.1. Brak należytej ochrony i konserwacji zabytkowych obiektów i zespołów architektonicznych	V. Ekonomiczne V.2. Presje ekonomiczne	Z	12
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.2. Architektura	B.2.2. Wprowadzanie do harmonijnych zespołów architektoniczno- - krajobrazowych materiałów i obiektów degradujących wyraz stylistyczny i funkcjonalność całego zespołu	VI. Społeczno-kulturowe VI.4. Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	W	7
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.4. Inżynieria wodna i lądowa	B.4.2. Zanikanie lub brak konserwacji cennych kulturowo form inżynieryjno-technicznych – świadectw dawnych technologii	I. Gospodarka przestrzenna I.5.1. Brak planowania krajobrazu	W	11
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.4. Inżynieria wodna i lądowa	B.4.2. Zanikanie lub brak konserwacji cennych kulturowo form inżynieryjno-technicznych – świadectw dawnych technologii	VI. Społeczno-kulturowe VI.4. Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	W	10
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego B.5. Obszary przemysłowe	B.5.1. Degradacja, upadek i rozpad materialnej substancji historycznych, zabytkowych zakładów przemysłowych i rzemieślniczych oraz osiedli patronackich	VI.6. Mieszanie się wzorców lokalnych i procesów globalnych w danym obszarze	W	12
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego	B.5.1. Degradacja, upadek i rozpad materialnej substancji historycznych, zabytkowych	V. Ekonomiczne V.2. Presje ekonomiczne	Z	7

B.5. Obszary przemysłowe	zakładów przemysłowych i rzemieślniczych oraz osiedli patronackich			
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu C.1. Kompozycja i ład przestrzenny	C.1.2. Niszczenie cennych wartości historycznych, fizjonomicznych, przyrodniczych i architektonicznych przypadkową i nieestetyczną zabudową i infrastrukturą	VI. Społeczno-kulturowe VI.4. Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	W	11
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu C.1. Kompozycja i ład przestrzenny	C.1.2. Niszczenie cennych wartości historycznych, fizjonomicznych, przyrodniczych i architektonicznych przypadkową i nieestetyczną zabudową i infrastrukturą	I. Gospodarka przestrzenna I.5.1. Brak planowania krajobrazu	W	12
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu C.1. Kompozycja i ład przestrzenny	C.1.4. Chaos przestrzenny i wizualny wywołany przez reklamy, szczególnie w przestrzeniach publicznych i wzdłuż pasa dróg	VI. Społeczno-kulturowe VI.4. Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	W	11
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu C.2. Walory estetyczne	C.2.2. Przypadkowa i niewłaściwa stylizacja i kolorystyka wielokondygnacyjnych osiedli blokowych podczas działań termomodernizacyjnych	VI. Społeczno-kulturowe VI.4. Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	W	12
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu C.3. Tożsamość miejsca	C.3.1. Zagrożenie tożsamości krajobrazu wskutek mieszania się wzorców lokalnych i procesów globalnych w danym obszarze	VI. Społeczno-kulturowe VI.6. Mieszanie się wzorców lokalnych i procesów globalnych w danym obszarze	W	10
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu C.3. Tożsamość miejsca	C.3.2. Zanik swojskości krajobrazu – zanikanie związków przynależności i przywiązania	VI. Społeczno-kulturowe	W	12
D. Zagrożenia walorów akustycznych, zapachowych i sanitarnych D.3. Walory sanitarne	D.3.1. Zanieczyszczenie terenu odpadami	VI. Społeczno-kulturowe VI.5. Wandalizm	W	5
D. Zagrożenia walorów akustycznych, zapachowych i sanitarnych	D.3.2. Zanieczyszczenie powietrza	III. Zarządzanie środowiskiem	Z,W	7

D.3. Walory sanitarne				
-----------------------	--	--	--	--

Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie ochrony i kształtowania ekosystemów, ich zespołów oraz struktury ekologicznej krajobrazu

1. Przeciwdziałanie zabudowie terenów leśnych i zadrzewieniowych, w szczególności położonych w paśmie obniżenia terenowego ułożonego na osi N-S na zachód od linii kolejowej; zachowanie funkcjonalności występującego tu lokalnego korytarza ekologicznego.
2. Ochrona ekosystemów zadrzewień, lasów, szuwarów, wód powierzchniowych, wykształconych na terenach pogórniczych i poprzemysłowych.
3. Zachowanie na terenach osiedli mieszkaniowych komponowanych układów zieleni przy zabudowie wielorodzinnej, obiektach usługowych i ogrodach działkowych, w szczególności starodrzewi, oraz uwzględnienie w urządzaniu i pielęgnacji terenów zieleni ich funkcji ekologicznych.
4. Pozostawianie drzew obumierających i martwych, zwłaszcza starych drzew liściastych oraz dziuplastych, z wyjątkiem sytuacji stwarzających zagrożenie dla ludzi lub mienia.

Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie osadnictwa, architektury, kompozycji, ładu przestrzennego oraz walorów estetycznych

5. Uwzględnienie w nowo sporządzanych aktach planowania przestrzennego, dokumentach strategicznych i programowych oraz w decyzjach administracyjnych potrzeby ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i fizjonomicznych, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu.
6. Uwzględnienie w nowo sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy wymogu stosowania w obrębie miejscowości lub ich fragmentów, których charakter determinuje zachowana tradycyjna zabudowa, standardów architektoniczno-urbanistycznych oraz form zagospodarowania terenu nawiązujących do rozwiązań tradycyjnych, w tym m.in. w zakresie gabarytów, form i proporcji budynków, użytych materiałów, ogrodzeń i zieleni przydomowej.
7. Przeciwdziałanie miejskiej wyspie ciepła i zwiększanie powierzchni chłonnych.
8. Ochrona krajobrazu o dużej złożoności, tj. obszaru zabudowy mieszkaniowej obejmującego dzielnice Rudy Śląskiej: Ruda, Orzegów i Godula - obszary mieszkaniowe współczesne (osiedla z wielkiej płyty) i historyczne (osiedla robotnicze), tereny otwarte (las i zadrzewienia, zbiorniki wodne) oraz przemysłowe, w szczególności 1) zwartego i kompletnie zachowanego układu architektoniczno-urbanistycznego zabudowań kolonii robotniczych, kamienic przy ul. Wolności oraz zespołu zabudowań szybu Franciszek oraz zespołu „Godula” złożonego z 35 wielorodzinnych budynków mieszkalnych (typu familok); 2) osiedla powstałego na zlecenie rodziny Ballestramów wzdłuż ulicy Kościelnej oraz Wieniawskiego, o zabudowie z widocznymi wpływami manierystycznej architektury niderlandzkiej oraz cechy budownictwa małomiasteczkowego: 1) w ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w strategii rozwoju lokalnego lub strategiach ponadlokalnych, 2) w procesach planowania i zagospodarowania przestrzennego, 3) w ramach ochrony i konserwacji zabytkowych obiektów i układów urbanistycznych, 4) poprzez niewprowadzanie materiałów, rozwiązań i obiektów degradujących ich wyraz stylistyczny.
9. Dla strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej – zachowanie i ochrona układu urbanistycznego (gabaryty zabudowy, układ ulic, linia zabudowy), zachowanie zabytkowej zabudowy wraz z utrzymaniem pierwotnego charakteru elewacji, utrzymanie zakazu przekształceń zabytkowych obiektów oraz ich bezpośredniego otoczenia w sposób mogący obniżyć ich wartość historyczną i architektoniczną, dotyczy to w szczególności: lokalizacji wielkoformatowych reklam (o powierzchni większej niż 2 m kw.) na obiektach lub w miejscach przesłaniających zabytkową zabudowę, lokalizacji anten satelitarnych, okablowania technicznego, urządzeń klimatyzacyjnych oraz innych urządzeń technicznych na elewacjach frontowych budynków, lokalizacji obiektów stanowiących

nowe dominanty architektoniczne na obszarze strefy, stosowanie materiałów wykończeniowych nawiązujących do pierwotnego wykończenia elewacji, bądź w przypadku realizacji nowej zabudowy do tradycyjnych materiałów stosowanych w obiektach o wartościach kulturowych w obrębie obszaru chronionego, kształtowanie obiektów małej architektury, ogrodzeń w sposób ujednolicony z zastosowaniem materiałów nawiązujących do tradycyjnych rozwiązań materiałowych w obrębie strefy, zachowanie zieleni komponowanej z zespołami zabytkowymi, utrzymanie zakazu realizacji betonowych prefabrykowanych ogrodzeń na frontach działek.

10. Dla strefy „B” pośredniej ochrony konserwatorskiej – utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania zabytkowej zabudowy (gabaryty zabudowy, układ ulic, linia zabudowy) wraz z zachowaniem pierwotnego charakteru elewacji, utrzymanie zakazu przekształceń zabytkowych obiektów oraz ich bezpośredniego otoczenia w sposób mogący obniżyć ich wartość historyczną i architektoniczną, dotyczy to w szczególności: lokalizacji wielkoformatowych reklam (o powierzchni większej niż 2 m kw.) na obiektach lub w miejscach przesłaniających zabytkową zabudowę, lokalizacji anten satelitarnych, okablowania technicznego, urządzeń klimatyzacyjnych oraz innych urządzeń technicznych na elewacjach frontowych budynków, lokalizacji obiektów stanowiących nowe dominanty architektoniczne na obszarze strefy, stosowanie materiałów wykończeniowych nawiązujących do pierwotnego wykończenia elewacji, bądź w przypadku realizacji nowej zabudowy do tradycyjnych materiałów stosowanych w obiektach o wartościach kulturowych w obrębie obszaru chronionego, kształtowanie obiektów małej architektury, ogrodzeń w sposób ujednolicony z zastosowaniem materiałów nawiązujących do tradycyjnych rozwiązań materiałowych w obrębie strefy, zachowanie zieleni komponowanej z zespołami zabytkowymi, utrzymanie zakazu realizacji betonowych prefabrykowanych ogrodzeń na frontach działek.
11. Dla obszarów objętych ochroną jako strefa „E” ochrony ekspozycji podkreślenie istniejących linii widokowych z rekomendowanym utrzymaniem zakazu lokalizacji inwestycji konkurujących z historycznym otoczeniem oraz stanowiących nowe dominanty architektoniczne.
12. Wprowadzanie do gminnej ewidencji zabytków obiektów mających cechy zabytkowe, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów architektury regionalnej.
13. Harmonijne łączenie wartości zabytkowych lub przyrodniczo-krajobrazowych ze współczesną zabudową i zagospodarowaniem.
14. Zwiększanie udziału drzew, zazielenianie przestrzeni publicznych, w tym ochrona, rozwój i pielęgnacja zieleni urządzonej w formie nasadzeń przyulicznych, zieleni podwórek, placów, skwerów i parków oraz stosowanie rozwiązań opartych na przyrodzie.
15. Dostosowanie stylistyki elementów zagospodarowania, w tym kompozycji zieleni do charakteru danego wnętrza urbanistycznego.
16. Nieumieszczanie instalacji i urządzeń technicznych na dachach budynków oraz samodzielnych konstrukcjach w sposób widoczny z danego wnętrza urbanistycznego.
17. Kształtowanie ciągów handlowo-usługowych, zwłaszcza wzdłuż ulic i placów wyłączonych z ruchu kołowego albo z ograniczeniami w ruchu kołowym.
18. Nielokalizowanie pomieszczeń gospodarczych, w tym garażowych w kondygnacji parterów budynków mieszkalnych, usługowych i mieszkalno-usługowych od strony przestrzeni publicznych w sposób zmieniający bryłę budynków.
19. Określenie maksymalnej wysokości zabudowy w sposób wykluczający dominację lub wyróżnienie nowej zabudowy na tle zabudowy istniejącej, w szczególności utrzymanie lokalnych dominant, w tym niewielkiej dominanty kościoła św. Józefa wraz z osią na wieże kościoła wzdłuż ul. Piastowskiej.
20. Ochrona kompozycji kompleksu domów mieszkalnych zabudowań kolonii robotniczych przy ul. Kościelnej, Staszica, Wolności, Raciborskiej i Szczęść Boże, kamienic przy ul. Wolności wybudowanych w latach 1910–1914 z inicjatywy Schaffgotschów, w rejonie obecnych ulic I. Nowaka, św. M. Kolbe, A. Tiałowskiego, K. Goduli, w tym typowych prostych form architektonicznych. Ochrona zespołu „Godula” złożonego z 35 wielorodzinnych budynków mieszkalnych (typu familok), wolnostojących, rozmieszczonych według zasad zabudowy pasmowej, w układzie kalenicowym i równoległym układzie ulic wewnętrznych, krytych dachami dwuspadowymi (wysokimi, stromymi) o pokryciu z dachówki karpiówki.

21. Ochrona kompozycji zwartego układu urbanistycznego osiedla położonego w południowej części Rudy Śląskiej powstałego na zlecenie rodziny Ballestramów wzdłuż ulicy Kościelnej oraz Wieniawskiego, założonego na planie zbliżonym do wydłużonego prostokąta o zachowanym planie i podziale funkcjonalno-przestrzennym, domkniętego dwiema charakterystycznymi klamrami architektonicznymi w postaci zespołu kościelnego pw. Matki Boskiej Różańcowej (na zachodzie), a od wschodu zespołu budynków użyteczności publicznej oraz zabudowy mieszkaniowej w postaci trzech familoków wzdłuż ulicy Wieniawskiego o uproszczonej formie w stosunku do części centralnej osiedla.
22. Utrzymanie układu i skali zabudowy, formy dachów, ich pokrycia, kolorystyki i detale elewacji osiedla przy ul. Kościelnej. Utrzymanie zachowanego układu urbanistycznego zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i kilkunastomieszkaniowej (małe domy mieszkalne) z przełomu XIX. i XX. w. reprezentującego architekturę o cechach regionalnych charakterystycznych dla osiedli robotniczych, o wysokości do 3 kondygnacji, o dachach stromych wielospadowych. Utrzymanie funkcji mieszkalnej i usługowej w zabudowie o charakterze jednorodnego zespołu przestrzennego z wewnętrznymi dziedzińcami. Utrzymanie zabudowy wzdłuż ulic i w kwartałach zabudowy, małe domy mieszkalne dla 4 lub 8 rodzin i budynki wielorodzinne – wielomieszkaniowe od 2 do 3 kondygnacji, budynki na planie prostokąta z ryzalitami, dachy strome, dwuspadowe; w budynkach wielorodzinnych wielospadowe. W elewacji utrzymanie koloru czerwieni ceglanej. Utrzymanie dachów w odcieniach czerwieni.
23. Uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej obszarów śródmiejskich i podmiejskich dużych i średnich miast w postaci osiedli w nurcie „nowego urbanizmu” – jako zabudowa mieszana jedno i wielorodzinna o wys. do 4 kondygnacji, z zielenią przy ulicach i we wnętrzach międzyblokowych. Architektura budynków z użyciem czerwonej cegły licowej lub tynków o zbliżonej kolorystyce, dachy wielospadowe o niewielkich spadkach i strome (ok. 45 stopni) jako współczesna interpretacja form i materiałów nawiązująca do zabytkowych kolonii robotniczych.
24. Dostosowanie sposobu kształtowania, zagospodarowania i wyposażania przestrzeni publicznych do historycznego charakteru ich otoczenia w obrębie krajobrazu priorytetowego.
25. Dla zabytkowych obiektów w zespole fortyfikacji Śląskiego Obszaru Warownego (Godula) ochrona z utrzymywaniem ekspozycji widokowej.
26. Zachowanie charakterystycznych osi widokowych i punktów widokowych ekspozycji zabytków oraz powiązanych z nimi cennych fizjonomicznie elementów ekspozycji biernej, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu i wskazanych na załączniku kartograficznym.
27. Nieumieszczanie urządzeń reklamowych LED; nieumieszczanie tablic i urządzeń reklamowych na terenach niezabudowanych; ograniczenia wielkości tablic i urządzeń reklamowych oraz szyldów na terenach zabudowanych do 2 m².
28. Przygotowanie, stosowanie i egzekwowanie lokalnego wzornika szyldów z preferowaniem materiałów naturalnych jak np. drewno; ujednolicenie kolorystyki, wielkości liter, itp.
29. Porządkowanie organizacji ruchu i parkowania pojazdów w ramach poszczególnych placów i ulic poprzez wprowadzanie czytelnego podziału na przestrzenie przeznaczone dla ruchu pieszego i rowerowego albo przestrzenie przeznaczone dla ruchu i do parkowania pojazdów mechanicznych, za pomocą rozwiązań przestrzennych i technicznych.
30. Ochrona i propagowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego Rudy Śląskiej, związanego z kulturą osiedli patronackich oraz historią KWK Karol.

Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie warunków akustycznych, sanitarnych, zapachowych i innych

31. Uprzątnięcie terenów z nielegalnych składów odpadów, rekultywacja terenów po składach celem przeciwdziałania dalszemu nielegalnemu deponowaniu odpadów.
32. Przeciwdziałanie powstawaniu niskiej emisji zanieczyszczeń atmosfery.

Rekomendacje i wnioski dotyczące obiektów i obszarów proponowanych do objęcia ochroną prawną

33. Uznanie za Pomnik Historii kolonii robotniczej Carl Emanuel w Rudzie Śląskiej (Karmańskie) w ramach grupy obiektów pn. „Osiedla patronackie Górnego Śląska”.
34. Wpisanie kolonii robotniczej Carl Emanuel w Rudzie Śląskiej (Karmańskie) do rejestru zabytków jako obszar urbanistyczny.
35. Ustanowieni Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Bytomki”